

Гусаківська А.В.,
Науковий керівник: Павліченко І.М.,
старший викладач кафедри права та правоохоронної діяльності,
Державний університет «Житомирська політехніка»
м.Житомир

ВИКРАДЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ЯК ОДИН ІЗ ЗЛОЧИНІВ КРАЇНИ-АГРЕСОРА

Повномасштабне вторгнення росії в Україну від 24 лютого 2022 року принесло багато страждань громадянам нашої країни. Окрім вбивств країна-терорист вдається й до інших воєнних злочинів, викрадення дітей не є винятком.

Конвенція про права дитини отримала найбільш широке міжнародне визнання серед усіх документів з прав людини, її ратифікували майже всі держави світу. Вона була прийнята 20 листопада 1989 року і поєднує весь спектр прав, що стосуються дітей – громадянські, політичні, економічні, соціальні і культурні права. Попри те що росія ратифікувала цей документ, вона продовжує порушувати його як і всі інші угоди та договори [1,с.465].

Серед переліку порушених прав українських дітей найпоширенішими є право на життя (стаття 6 Конвенції), право на збереження індивідуальності, включаючи громадянство, ім'я та сімейні зв'язки (стаття 8), право на освіту (стаття 28,29) тощо [2].

В умовах війни неможливо встановити точну кількість дітей, які були незаконно вивезені до рф, адже щодня число таких осіб зростає. За офіційними даними, станом на 31 липня 2023 року, з 24 лютого 2022 року з України до росії депортували 19 546 дітей. Це лише ті випадки, які вдалося зафіксувати офіційно – коли батько, опікун чи свідок депортації дитини повідомив про неї Національному інформаційному бюро України [3].

За словами очільника Херсонської ОВА Олександра Прокудіна, саме завдяки представникам організації Save Ukraine, які співпрацюють з Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Офісом Уповноваженого з прав людини, органами опіки та іншими профільними службами, в Україну вдалося повернути 386 дітей. Юристка організації Save Ukraine Мирослава Харченко

повідомляє, що в росії можуть надати дитині статус позбавленої батьківського піклування, якщо протягом півроку за нею ніхто не звертається. Надалі таку дитину віддають під опіку в російські сім'ї, під усиновлення російськими громадянами, або віддають в інтернати. Такі дії розраховані на те, що українська влада не зможе отримати жодну інформацію про її місцеперебування [4].

Уповноважений Верховної ради з прав людини Дмитро Лубінець повідомив, що є підтвердження про усиновлення 386 українських дітей, яких рф депортувала на свої території. При цьому порушуються норми міжнародного гуманітарного права, згідно з яким усиновлення дітей країн, які перебувають в стані міжнародного воєнного конфлікту, забороняється [5]. Незважаючи на це росія продовжує вчиняти злочини, прикладом цього є документи які опинилися в розпорядженні BBC Panorama. Вони підтверджують, що один з головних політичних союзників володимира путіна всиновив дитину, викрадену з українського дитячого будинку в Херсоні. Записи свідчать, що ім'я й по батькові дитини змінили. Дівчинка, яку спочатку звали Маргарита Прокопенко, була однією з 48 дітей, вивезених з дитячого будинку у Херсоні під час окупації міста російською армією [6].

На даний час можна лише припустити яких страждань завдають українським дітям на території країни-агресора. «ГО "Регіональний центр прав людини" у 2023 році зафіксовано 87 випадків переміщення щонайменше 8 330 українських дітей до так званих таборів перевиховання. Ці табори знаходяться в 30 суб'єктах рф, також на території тимчасово окупованого Криму та в Білорусі», – наголошує голова центру Катерина Рашевська. Мета цих таборів – індоктринація, мілітаризація дітей. За її словами, це щонайменше 46 інституцій на території рф, 7 інституцій на території Криму та 8 інституцій в Білорусі. Рашевська наголосила, що російська влада позиціонує ці табори як реабілітаційні установи. Проте фактично діти піддаються так званому «патріотичному вихованню», політичній індоктринації, перевихованню та русифікації, що є порушенням права дитини на освіту і на збереження її ідентичності, разом із нав'язуванням російського громадянства. Також, за її словами, дітей розміщують у військових таборах з метою їх мілітаризації [7].

Варто наголосити що участь у викраденні дітей бере участь не лише росія а й Білорусь, хоча вона також є державою-учасницею Конвенції про права дитини.

«Програма Conflict Observatory, що підтримується Державним департаментом США, оприлюднила звіт, у якому детально описується причетність Білорусі до систематичного вивезення росією дітей з України під час незаконної та неспровокованої війни», — зазначає Держдеп. У звіті також зазначається, що здебільшого вивозяться діти з уразливих верств населення, в тому числі з обмеженими можливостями, з малозабезпечених сімей, а також діти військових та сироти [8].

Злочинні дії рф визнаються міжнародною спільнотою, а тому видання Міжнародним кримінальним судом у Гаазі ордеру на арешт президента рф і уповноваженої з прав дітей в РФ марії львової-белової є цілком обґрунтованим. Відповідно до Римського статуту міжнародного кримінального суду, держави-учасниці, які отримали ордер на арешт та передачу особи до суду, повинні вжити для цього всіх необхідних заходів. Враховуючи те, що норми Римського статуту є обов'язковими до виконання, є надії що вдасться притягнути до відповідальності винних у злочинах проти України та запобігти виникненню нових [9].

Список використаних джерел

1. Патриція Брандер, Лор де Вітте, Націла Гані та ін. : КОМПАС. посібник з освіти з прав людини за участю молоді. м.Страсбург, 2020 р, 490 с. URL: <https://rm.coe.int/compass-2020-ukr-yfdua/1680a23873>
2. Конвенція про права дитини (№ 72/14-612-138441 від 16.11.2023) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
3. Радіо Свобода. «Верещук розповіла, скільки дітей, незаконно вивезених до Росії, повернули в Україну». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-vereshchuk-dity-vyvezeni-do-rosiji/32541019.html>
4. Олександр Янковський, Олена Бадюк: «Ховають у російській глибинці»: доля дітей-сиріт з окупованих теренів». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-povernuty-ditey.html>
5. Дмитро Михайлов: «Лубінець заявив, що є підтвердження щодо всиновлення 386 українських дітей у РФ». URL: <https://suspilne.media/564041-lubinec-zaaviv-so-e-pidtvrdzenna-sodo-vsinovlenna-386-ukrainskih-ditej-u-rf/>

6. Гіларі Андерссон. BBC Panorama. «Як соратник Путіна в дочерив викрадену з Херсона українську дівчинку і змінив їй ім'я». URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-67506138>

7. Укрінформ. «У 2023 році Росія доправила до «таборів перевиховання» понад 8 тисяч українських дітей – експертка». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3780546-u-2023-roci-rosia-dopravila-do-taboriv-perevihovanna-ponad-8-tisac-ukrainskih-ditej-ekspertka.html>

8. Укрінформ. «Держдеп: Влада Білорусі причетна до незаконного вивезення дітей з України». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3787921-derzdep-vlada-bilorusi-pricetna-do-nezakonnogo-vivezenna-ditej-z-ukraini.html>

9. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду (прийн. від 17.07.1998). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text